

Bánóczi László dr.: Anya- és gyermekvédelem.

A szociálpolitikai haladás legfontosabb tényezője mindenkor a szociális intézményekre közvetlenül reászoruló néprétegek: a dolgozó osztályok erőfeszítése. Magas kulturális és gazdasági fejlettség kell ahhoz, hogy a szociális belátás is szerephez jusson a jobb jövőért való küzdelemben. Most azonban, az emberirtás klasszikus korszakában, amikor szemünk előtt megy végbe *Európa emberdepekoriációja*, minden tényező, még az illetékesek is, egyszerre felfedezik szociális lelkiismeretüket, és ellentmondás nélküli összhangban tűzik ki a közös célt: az ember védelmét. Amit évtizedek harcos és békés küzdelmei, a meggyőzés és rávevés ezer eszköze nem tudtak elérni, a háború egy esztendeje hirtelen megérlelte. Véleménykülönbség nélkül mindenki egyformán tudja már, hogy a mélyreható szociális törvényhozás nemcsak a munkásosztály önző követelése a tőke rovására, nemcsak széplelkű szociálreformerek utópiája, vagy a hatalmon lévők önvédelme a szociális forradalom ellen, hanem elemi önérdeke a nemzet egyetemének. Vítális gazdasági és honvédelmi érdekek követelik meg az élvemaradó munkaerő és katonanyag megóvását és a jövő nemzedék termelőképességének és fegyverbírájának biztosítását.

Magától értetődően válik így az anya- és csecsemővédelem nálunk is centrális problémává. A megoldás alapjai nálunk is le vannak már fektetve. Munkásbiztosítási törvényeink az ipari munkásság részére elég belátással, a mezőgazdasági munkások részére túlzott szűkkeblűséggel, gondoskodnak a szülönő és újszülött csecsemője legfontosabb szükségleteiről. Természetes azonban, hogy a háború teremtette új helyzet nem érheti be ennyivel. Már a háború alatt – ez köztudomású tény – jelentékenyen csökken a szülések száma. Azonfelül a gazdasági élet zavartalan folyamatossága és a hadi érdekek, a nők és gyermekek ezreit juttatja oly munkahelyekre,

amelyek az eddiginél sokkal többfajta és sokkal nagyobb veszélyt jelentenek a gyengébb szervezetekre. *Ha tehát a jövő generáció életképességét csak az eddigi mértékben akarnók biztosítani, akkor is az eddiginél sokkal messzebbmenő védelemre van szükség.* Pedig nem csak a meglévő emberanyag védelméről, hanem az elveszett pótlásáról is gondoskodni kell. Anya- és csecsemővédelmi intézkedéseink energikus továbbfejlesztése tehát a legközelebbi jövő egyik legfontosabb teendője.

A továbbépítés kétségkívül leghelyesebben az eddigi alapon történik. Ha a már kész szervezetek erejét fokozzuk és képessé tesszük őket az új feladatok elvégzésére is, kétségkívül több ökonómiával oldottuk meg a kérdést, mintha új módszerekkel kellene kísérletezni. Magától értetődő, hogy azokat a költségeket, melyeket az anya- és gyermekvédelem fejlesztése okoz, az államnak kell viselnie.

Ez a megállapítás nem magyar követelés. Egyik oka az, hogy azok az intézmények, amelyek a meglévő keretek költségeit viselik, különösen a háborús válság-okozta gazdasági viszonyok folytán képtelenek volnának az új, az eddiginél sokkal jelentősebb terhek viselésére. Az anya- és csecsemővédelem életbevágó fontossága pedig nem tűr finánciális akadályokat. De a feladat természete is – nézetünk szerint – kétségtelessé teszi, hogy *oly költségek, melyek az egész ország minden társadalmi rétegének jövődjét szolgálják, nem helyezhetők egyes néprétegek vállaira.* Nemcsak a közelmúlt német példája igazolja ezt, de igazolja több kultúrállam törvényhozása is, amelyek az anya- és csecsemővédelem összes terheit már eleve az állami bevételekből fedezik.

Az anya- és csecsemő védelem azonban nem merülhet ki egészségügyi intézkedésekben, minthogy *a jövő generáció életképessége nemcsak egészségügyi probléma.* Nem elegendő, ha a szülönőt közvetlenül a szülés előtt és őt meg csecsemőjét a szülés után a szükséges orvosi-, bába- és pénzsegélyekkel ellátjuk. Arról is gondoskodni kell, *hogy a nő anyai hivatására alkalmas egészségi állapotban megmaradjon és hogy a gyermeket az ipari munka idő előtt nyomorékká ne tegye.* *Anya- és gyermekvédelem el sem képzelhető a női és gyermekmunka hathatós védelme nélkül:* ezen a téren pedig még sokkal több a teendő, mint az anya- és csecsemővédelem terén.

«Az iparban foglalkozó gyermek- és nőmunkások védelmére hazánkban eddig jóformán semmi sem történt, pedig elsősorban

a gyermek- és nőmunkások tarthatnak arra igényt, amint tényleg is a szociálpolitikai törvényhozásra mindenhol az önszegély útján védekezésre nem képes gyermekek és nők helyzete adta meg az első indító okokat. Bizonyos, hogy a mai gazdasági viszonyok közt kockázatos lett volna e téren kezdeményezőleg fellépünk, de viszont épp, oly kockázatos volna ma már a merev elzárkózás azok elől a szociálpolitikai elvek elől, melyek a külföldi törvényhozásokat világszerte irányítják és melyek keresztülvitele a többi államokban nemcsak hogy hátrányosnak nem mutatkoztak, hanem a társadalmi rend, a gazdasági fejlődés, minél többeknek minél nagyobb jóléte szempontjából egyenesen vívmánynak bizonyultak.» íme, egy vélemény a szociálpolitika hatásairól. És előttünk fekszik egy másik vélemény is: «Alig lenne értelme a hét éven aluli gyermek megmentésének, ha a hét évet meghaladott gyermeket, ki a gyámolításra még mindig nagy mértékben rászorul, kiteszitanék arról a helyről, mely eddig az életkorig menedékeként szolgál... A gyermekvédelemhez fűződő nemzeti érdek is csak úgy elégíthető ki, ha az erre vonatkozó akciót a későbbi évekre is kiterjesztjük, mert nemzeti szempontból a csecsemők elpusztulásának megakadályozása magában véve csak eszköz; a cél: a hasznos és életrevaló polgárok számának gyarapítása. S ez a cél csak úgy szolgálható komolyan, ha a pusztulásra szánt gyermeket nemcsak megmentjük, hanem védő kézzel örködünk felette mindaddig, amíg önjerejéből küzdhet meg az étellel.»

Ez a két vélemény két magyar miniszter nyilatkozata. (1911:XIX. t.-e. és az 1901:VIII. t.-c. miniszteri indokolásai.) Ennek a két nyilatkozatnak a konzekvenciáit sürgősen le kell vonni, ha csak nem akarunk félmunkát végezni. És itt nem egyes töredékes intézkedésre van szükség. A kérdés egész komplexuma várja már a megoldást, minthogy a munka ezerágú problémája Magyarországon túlnyomó részben egészen elavult, vagy egyáltalán végre nem hajtott törvényekkel van csak rendezve. A magyar ipartörvény nem tesz különbséget férfi- és nőmunkás között: ez mindent megmond. A munkásbiztosítási törvények novelláris kiterjesztésein kívül követelnünk kell az anya- és gyermekvédelem szempontjából is az ipartörvény sürgős módosítását, illetve revízióját is.

Az anya- és gyermekvédelem azonban nemcsak egészségügyi és iparvédelmi, hanem gazdasági probléma is. *Az asszony és a férfi munkabére és munkaideje, a lakás, a munkanélküli-*

ség és a kivándorlás mind éppen olyan számottevő faktorai a nép-egészségügynek, mint maguk az egészségügyi intézmények. Hiába teremjük meg a nyugodt és egészséges szülés körülményeit munkásbiztosítási intézkedésekkel, ha a munkás és munkásasszony kereseti viszonyai következtében kénytelenek az «egyke»-re berendezkedni. Hiába részesül az asszony szoptatási segélyben, ha később egy rossz ipari konjunktúra őt és férjét munkanélkülivé teszi, munkanélküliség elleni biztosítás nélkül és a gyermeküket kellőképpen táplálni nem tudják. Hiába teremti meg az új ipartörvény az egészséges munka feltételeit, ha az alacsony munkabérek és a helytelen községi politika révén a munkásnak és a gyermekének csak egészségtelen lakás jut. Hiába állami feladat a lelencügy, ha a munkaerők legéletképebb része kivándorol. Magyarországnak olyan anya- és gyermekvédelemre van szüksége, melyben az állami és társadalmi intézkedések együtt járnak az ország gazdasági megújulásával.